

M E H L B A U M

onderzoek

VREEMDE GEUREN

NULMETING MELDINGSBEREIDHEID DRUGSPRODUCTIELOCATIES
IN ZAASTAD

Shanna Mehlbaum
Mehlbaum Onderzoek

Jolijn Broekhuizen
Bureau Broekhuizen

Halfweg, Juni 2020

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	3
1. INLEIDING	7
1.1. Aanleiding	7
1.2. Keuze voor de gemeente Zaanstad	8
1.3. Drugsproductielocaties in Noord-Holland	8
1.4. Meldingsbereidheid drugsproductielocaties	9
1.5. Opzet	10
1.6. Leeswijzer	12
2. ONDERZOEKSPOPULATIE	13
2.1. Algemene kenmerken	13
2.2. Onderzoekspopulatie t.o.v. de bevolking van Zaanstad en Noord-Holland	14
3. MELDINGSBEREIDHEID	15
3.1. Meldingsbereidheid hennepkwekerijen	15
3.2. Meldingsbereidheid drugslabs	18
3.3. Meldingen bij Meld Misdaad Anoniem	18
4. MELDPOTENTIEEL	19
4.1. Wel vermoeden, niet gemeld	19
4.2. Inschatting meldingsbereidheid	21
4.3. Feitelijke meldingsbereidheid versus inschatting van meldingsbereidheid	22
5. AANKNOPINGSPUNTEN BELEID	23
5.1. Herkennen van signalen	23
5.2. Zekerheid en bewijs daderschap	25
5.3. Perceptie over de ernst van de problematiek	26
5.4. Kennis over en geloven in (anoniem) melden	27
5.5. Vertrouwen in de overheid	28
6. TOT SLOT	30

SAMENVATTING

AANLEIDING

Drugsproductielocaties met bijbehorende drugsafvallozingen en -dumpingen zijn al langere tijd niet alleen maar een Brabantse aangelegenheid. Na een duidelijke toename van drugslabs een aantal jaar geleden in Oost-Nederland, worden drugslabs steeds vaker ook in de andere provincies aangetroffen. Naast drugslabs, is de productie van hennep al veel langer een wijdverspreid fenomeen in Nederland. De gevaren die drugsproductielocaties met zich meebrengen, in combinatie met zorg over een toename van het aantal drugslabs in Noord-Holland en de benodigde integrale samenwerking voor een aanpak, hebben geleid tot het Project Productieplaatsen Drugs in Noord-Holland. Dit project is onderdeel van het Programma Aanpak Ondernijning Noord-Holland.

Om de meldingsbereidheid van drugsproductielocaties te verhogen start medio 2020 de campagne NH Drugs Alert. Vanuit deze campagne worden tot eind 2021 verschillende (media)initiatieven ondernomen die gericht zijn op het verhogen van de meldingsbereidheid. Om na te gaan in hoeverre deze campagne, met bijbehorende initiatieven effect heeft op de meldingsbereidheid, wordt een longitudinaal kwantitatief onderzoek onder burgers uitgevoerd met een nulmeting en een eenmeting. Deze rapportage bevat de uitkomsten van de nulmeting.

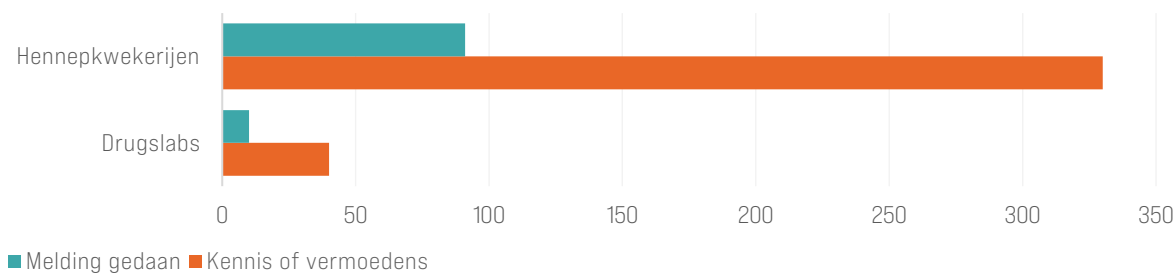
OPZET EN RESPONS

Er is gekozen om het onderzoek uit te voeren in Zaanstad, omdat deze gemeente veel aandacht besteedt aan het tegengaan van ondernijning en tijdens de campagne meerdere interventies op meldingsbereidheid zijn gepland. Bewoners zijn voor deelname benaderd via het Zaanstadpanel en Facebookpagina's van de gemeente. Dit leidde tot 1.369 respondenten.

FEITELIJKE MELDINGSBEREIDHEID

Bij de feitelijke meldingsbereidheid gaat het om het percentage respondenten dat kennis of een vermoeden heeft van drugsproductielocaties en dit vervolgens heeft gemeld bij de overheid. Allereerst komt naar voren dat respondenten veel vaker vermoedens of kennis van hennepkwekerijen hebben gehad dan van drugslabs: respectievelijk 330 (24%) en 40 (3%) respondenten (van de 1.369).

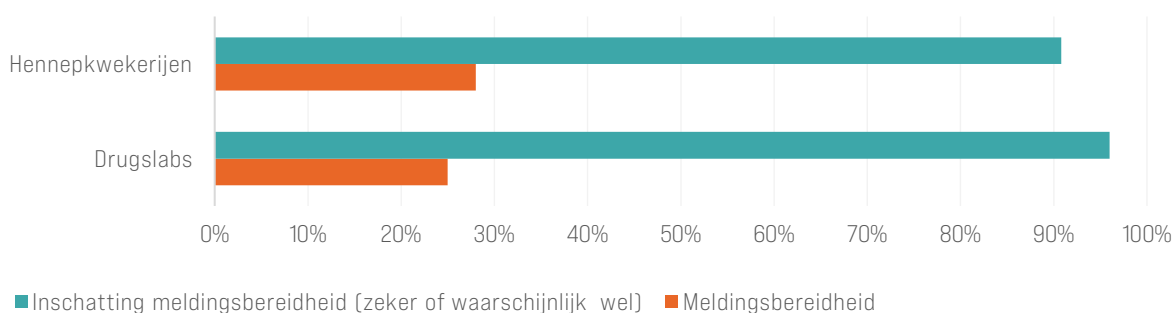
De meldingsbereidheid ligt dicht bij elkaar: van de hennepkwekerijen heeft 28% melding gedaan en een iets kleiner aandeel – 25% – van drugslabs.

Meldingsbereidheid drugsproductielocaties, aantallen, N=1.369]

INSCHATTING MELDINGSBEREIDHEID

Het merendeel van de respondenten (93%) geeft aan nog nooit een melding te hebben gedaan van een hennepkwekerij of drugslab. Aan deze mensen is gevraagd of ze het in theorie zouden melden, wanneer ze hier vermoedens of kennis van hebben. Voor hennepkwekerijen geldt dat 91% van de burgers inschat ‘zeker’ of ‘waarschijnlijk’ te melden. Bij drugslabs ligt dit percentage iets hoger op 96%.

Meldingsbereidheid versus inschatting meldingsbereidheid, N= 1025 (hennepkwekerijen) en N-1021 (drugslabs)

Bovenstaande figuur laat zien dat het aandeel respondenten dat inschat zeker een drugsproductielocatie te gaan melden veel hoger ligt dan het aandeel dat daadwerkelijk een melding maakt wanneer ze vermoedens hebben. Dat is bij zowel hennepkwekerijen als drugslabs het geval.

AANKNOPINGSPUNTEN BELEID EN INTERVENTIES

Uit eerder onderzoek is bekend dat verschillende factoren van invloed zijn op de meldingsbereidheid van burgers. Op basis van de uitkomsten hebben we per factor gekeken wat de stand van zaken is en waar nog winst te behalen valt. Deze aanknopingspunten dienen ter input van de campagne NH Drugs Alert.

1. HERKENNEN VAN SIGNALLEN

Bijna de helft van de respondenten wist niet dat er drugslabs zijn aangetroffen in Noord-Holland en 10% had geen weet van het bestaan van zowel hennepkwekerijen als drugslabs

in Noord-Holland. Veel respondenten weten tevens niet hoe ze een drugsproductielocatie kunnen herkennen. Voor hennepkwekerijen is dit 44%. Voor drugslabs is dit percentage een stuk hoger, namelijk 81%.

- Leer inwoners hoe ze signalen van drugsproductielocaties, vooral van drugslabs, kunnen herkennen.

2. ZEKERHEID EN BEWIJS DADERSCHAP

De meest genoemde reden van respondenten met vermoedens om niet te melden is te weinig bewijs en/of het niet zeker genoeg weten. Daarnaast is 30% van de respondenten het niet eens met de stelling dat melden ook belangrijk is als je alleen een vermoeden hebt.

- Communiceer dat het ook belangrijk is om te melden, wanneer je het niet zeker weet. Hiervoor is het van belang te communiceren dat de politie een melding eerst nader gaat onderzoeken en niet meteen tot aanhouding overgaat.

3. PERCEPTIE VAN DE ERNST VAN DE PROBLEMATIEK

Uit het onderzoek blijkt dat een overgrote meerderheid het (helemaal) eens is met de stellingen dat melden belangrijk is, en dat drugsproductielocaties problematisch zijn voor de samenleving. Uit de bevindingen blijkt verder dat sommige respondenten drugslabs als ernstiger ervaren dan hennepkwekerijen. Hierbij merken we op dat de selectie van de steekproef, via een burgerpanel, mogelijk heeft gezorgd voor een oververtegenwoordiging van 'brave burgers'.

- Respondenten lijken zich voldoende bewust van de ernst van de problematiek.

4. KENNIS OVER EN GELOVEN IN (ANONIEM) MELDEN

Slechts 54% van de respondenten geeft aan dat ze weten waar en hoe ze een melding kunnen maken van drugsproductielocaties. De mogelijkheid van anoniem melden is ook niet bij iedereen bekend blijkt uit de toelichting in open antwoorden. Respondenten geven hierin aan dat het duidelijker moet zijn waar ze een melding kunnen maken en wijzen op het belang van een anonieme 'kliklijn'. Dat 15% van de respondenten aangeeft geen melding te maken uit angst voor wraak geeft aan dat hier nog winst behaald kan worden.

- Informeer inwoners over de verschillende mogelijkheden om een melding te doen, en op welke wijze bij MMA de anonimiteit gewaarborgd is.

5. VERTROUWEN IN HET OPTREDEN VAN DE OVERHEID

Iets meer dan driekwart van de respondenten heeft er vertrouwen in dat de overheid hun melding serieus neemt. In de toelichting in open antwoorden geven respondenten verschillende voorbeelden van meldingen waar in hun ogen niks mee is gedaan en spreken ze hun ontevredenheid hierover uit.

- Informeer inwoners over wat er gebeurt als er een melding binnenkomt en koppel zoveel mogelijk terug over de genomen acties. Als een persoonlijke terugkoppeling niet mogelijk is, kijk dan naar mogelijkheden voor een meer algemenere terugkoppeling.

De hierboven beschreven resultaten van de nulmeting geven aan wat de huidige stand van zaken is voor de meldingsbereidheid van drugsproductielocaties, en de inschatting van meldingsbereidheid onder burgers. De betrokken overheden bij NH Drugs Alert biedt dit een duidelijk ijkpunt om verbetering aan af te meten. De huidige stand van zaken van factoren die van invloed zijn op deze meldingsbereidheid kan gebruikt worden voor het bepalen en inzetten van interventies. Het onderzoek beoogt hiermee een positieve bijdrage te leveren aan zowel de doelstellingen van NH Drugs Alert als bestaande kennis over meldingsbereidheid en initiatieven om dit te verbeteren.

1. INLEIDING

'In het werkende lab in Zaandam was een compleet productieproces voor methamfetamine ingericht. Er werd 37 kilo methamfetamine, 10 kilo ICE en 9 kilo MDMA aangetroffen. Behalve de aanwezigheid van ketels en jerrycans stonden er veel vloeistoffen en chemicaliën in het lab. Ook zijn er sporen van cocaïne gevonden en zijn er naast een shotgun met munitie diverse telefoons in beslag genomen.'

-- Zaanstad.nl, 12 maart 2020.

1.1. AANLEIDING

Bovenstaand citaat laat zien dat criminele netwerken ook in Noord-Holland actief zijn en zich bezighouden met de productie van soft- en harddrugs. Vooral de productie van synthetische drugs is in Noord-Holland een relatief nieuw probleem dat steeds zichtbaarder wordt in de regio. Waar dit voorheen vooral een probleem was in de zuidelijke provincies, hebben drugslabs de laatste jaren een opmars gemaakt in Oost-Nederland en zijn ze ook steeds vaker in andere provincies te vinden (Nationale Politie, 2019).

Drugsproductielocaties brengen verschillende risico's met zich mee voor hun omgeving, variërend van explosiegevaar tot criminele aantrekkingskracht. Het tegengaan van deze problematiek is niet eenvoudig en overheden proberen dit steeds vaker in gezamenlijkheid te doen, vaak in het kader van het tegengaan van ondermijning. Het identificeren van dergelijke locaties is daarbij een cruciale stap. Oplettende burgers die melding doen van (vermoedens) van een drugsproductielocatie kunnen hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Politie mensen en toezichthouders zien immers niet alles, maar zijn grotendeels afhankelijk van meldingen die zij binnen krijgen.

Binnen Project Productieplaatsen Drugs in Noord-Holland is het vergroten van de meldingsbereidheid van burgers en de bewustwording van het bestaan en de risico's van drugsproductielocaties dan ook een belangrijke pijler. Dit project is onderdeel van het programma Aanpak Ondermijning Noord-Holland en wordt gefinancierd vanuit de landelijke ondermijningsgelden. Om de meldingsbereidheid van burgers te vergroten, en hen bewust te maken van de risico's rondom drugsproductielocaties, lanceert het project medio 2020 de campagne NH Drugs Alert. NH Drugs Alert is een samenwerking van

overheden, waaronder gemeenten en politie. Gedurende een periode van anderhalf jaar (tot eind 2021) worden verschillende (media) initiatieven ondernomen die gericht zijn op het verhogen van de meldingsbereidheid onder burgers in Noord-Holland.¹

Mehlbaum Onderzoek is gevraagd te onderzoeken in hoeverre deze initiatieven daadwerkelijk effect hebben op de meldingsbereidheid van burgers. Voor de uitvoering van dit onderzoek is samenwerking gezocht met Bureau Broekhuizen. Het effect van NH Drugs Alert wordt in kaart gebracht door de meldingsbereidheid voor de start van NH Drugs Alert (nulmeting) te vergelijken met de situatie een jaar na aanvang van NH Drugs Alert (eenmeting). Met dit onderzoek wordt inzicht gegeven in de verandering in meldingsbereidheid van drugsproductielocaties ten gevolge van NH Drugs Alert. Het is voor zover bekend de eerste keer dat er een longitudinaal en breed bevolkingsonderzoek wordt uitgevoerd om de invloed van een dergelijke campagne op de meldingsbereidheid van drugsproductielocaties te meten.

1.2. KEUZE VOOR DE GEMEENTE ZAASTAD

Er is gekozen om het onderzoek te richten op de gemeente Zaanstad. De belangrijkste reden hiervoor is dat de gemeente Zaanstad veel aandacht besteedt aan ondermijning, en drugsproductielocaties in het bijzonder. Daarnaast laat het citaat aan het begin van dit hoofdstuk laat zien dat de problematiek hier actueel is. Tevens is Burgemeester Hamming van de gemeente Zaanstad gevraagd om één van de ambassadeurs van NH Drugs Alert te worden, en er staan verschillende interventies gepland om de meldingsbereidheid in deze gemeente te vergroten. Hoewel de doelstelling van de campagne is om in de hele provincie de meldingsbereidheid te vergroten, weten we zeker dat er in Zaanstad interventies plaats gaan vinden. Er is met andere woorden iets te meten na afloop van de campagne. Hadden we ervoor gekozen om de meldingsbereidheid in de hele provincie te meten, was de kans groot geweest dat we na afloop weinig effect zouden zien, omdat niet elke gemeente evenveel interventies plaats laat vinden om de meldingsbereidheid te vergroten. De laatste reden om voor de gemeente Zaanstad te kiezen is pragmatischer van aard. De gemeente Zaanstad heeft een actief burgerpanel, het Zaanpanel, waardoor we eenvoudig een groot aantal inwoners van Zaanstad hebben kunnen bevragen.

1.3. DRUGSPRODUCTIELOCATIES IN NOORD-HOLLAND

In Noord-Holland worden regelmatig hennepkwekerijen aangetroffen, en de laatste drie jaar ook een aantal drugslabs. In tabel 1.1. is af te lezen dat er in 2019 325 hennepkwekerijen door de politie zijn ontmanteld, ongeveer 9% van het totale aantal ontmantelde hennepkwekerijen in Nederland (Politie.nl, 19 maart 2020). De ontwikkeling over de periode 2017 tot en met 2019 is fluctuerend; na een sterke afname in 2018 (-39%) is het aantal ontmantelde kwekerijen in 2019 weer toegenomen (+16%), ten opzichte van 2017 is de afname 9%.

¹ Zie ook: www.nhdrugsalert.nl

Wanneer het gaat om drugslabs, dan is in het landelijk overzicht synthetische drugs af te lezen dat tevens 9% van de drugslabs in Nederland is aangetroffen in Noord-Holland (Nationale Politie, 2020). Voor drugslabs lijkt geen sprake te zijn van een duidelijke trend, maar min of meer een gelijk aantal in de periode 2017-2019. In 2020 zijn er tot en met juni echter al 6 drugslabs aangetroffen, wat duidt op duidelijke een toename in dit jaar.

Type locaties	2017	2018	2019
Hennepkwekerijen	357	281	325
Drugslabs	4	5	4
Drugsafvaldumpingen	7	7	15

Tabel 1.1. – Geregistreerde drugsproductielocaties eenheid Noord-Holland

Bronnen: Politie.nl, 8 april 2019, Politie.nl, syndru coördinator eenheid Noord-Holland, persoonlijke communicatie 26 juni 2020.

Als het gaat om drugsdumpingen, dan is dit aantal in 2019 meer dan verdubbeld. Het aantal drugslabs is echter min of meer gelijk gebleven. Dit kan erop wijzen dat er drugslabs actief zijn, die nog niet zijn ontdekt. Niet alle drugsproductielocaties raken immers bekend bij de politie. In bovenstaande cijfers gaat het dan ook nadrukkelijk enkel om de bij de politie bekend geraakte hennepkwekerijen en drugslabs.

1.4. MELDINGSBEREIDHEID DRUGSPRODUCTIELOCATIES

Er is tot op heden nog weinig onderzoek gedaan naar de meldingsbereidheid van drugsproductielocaties. Een pilotstudie naar de meldingsbereidheid van ondermijning in drie buurten (in Eindhoven, Middelburg en Tilburg) laat zien dat het merendeel van de 693 respondenten geen melding maakt bij vermoedens van drugsproductielocaties (Broekhuizen, Meulenkamp, Stoutjesdijk en Boutellier (2018). Ongeveer twee derde van de respondenten heeft geen melding gemaakt van mensen die volgens hen betrokken zijn bij hennepcultuur of de productie van harddrugs. Het gaat hier om respectievelijk 143 en 79 respondenten.

REDENEN OM NIET TE MELDEN

Uit de (pilot)onderzoeken die tot dusver zijn gedaan komen een aantal redenen naar voren waarom burgers geen melding maken van gesignaleerde criminaliteit (Broekhuizen, e.a., 2018, Broekhuizen en Mehlbaum, 2019, Broekhuizen en Mehlbaum, 2020). We merken hierbij op dat het bij deze onderzoeken steeds om kleine aantallen respondenten gaat, waardoor de bevindingen indicatief zijn.

In deze onderzoeken noemen respondenten verschillende redenen waarom ze geen melding maken. Veelgenoemde redenen zijn 'ik heb er geen last van' en 'ik wist het niet zeker genoeg/te weinig bewijs'. Ook de beleving 'melden heeft geen zin' of 'de gemeente/politie' doet toch niks met mijn melding' is een veelgenoemde reden. Andere redenen, zoals 'ik ben bang voor wraak' of 'ik wil geen verrader zijn', worden in veel mindere mate genoemd.

MECHANISMEN DIE VAN INVLOED ZIJN OP DE MELDINGSBEREIDHEID

Op basis van de pilotstudie (Broekhuizen e.a. 2018) zijn een aantal mechanismen geïdentificeerd die van invloed zijn op de meldingsbereidheid van burgers over ondermijnende criminaliteit. Dit zijn:

- Kennis van signalen
- Zekerheid en bewijs over daderschap
- Perceptie van de ernst van de problematiek
- Kennis over en geloven in (anoniem) melden
- Vertrouwen in het optreden van de overheid

Deze mechanismen hebben we toegevoegd aan onze vragenlijst om handvatten te formuleren voor beleid om de meldingsbereidheid te verhogen. In hoofdstuk 5 komen we hierop terug.

1.5. OPZET

Voor dit onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- In hoeverre zijn burgers bekend met drugsproductielocaties in Noord-Holland?
- Wat is de meldingsbereidheid van drugsproductielocaties?
- Via welke kanalen melden burgers drugsproductielocaties?
- Wat zijn redenen om wel of geen melding te doen van drugsproductielocaties?
- Wat is de inschatting van meldingsbereidheid van burgers?
- In hoeverre weten burgers hoe ze drugsproductielocaties kunnen herkennen?
- In hoeverre vinden burgers het belangrijk om drugsproductielocaties te melden en vinden ze drugsproductielocaties een probleem?
- In hoeverre hebben burgers vertrouwen in de overheid bij meldingen van drugsproductielocaties?
- In hoeverre weten burgers waar en hoe ze drugsproductielocaties kunnen melden?

Om deze vragen te beantwoorden hebben we een vragenlijst afgenomen onder inwoners van Zaanstad. Van tevoren hebben we berekend hoeveel respondenten er nodig zijn om uitspraken te doen over de gemeente Zaanstad en de provincie Noord-Holland; de steekproefgrootte. Dit hebben we gedaan met behulp van een zogenaamde steekproefcalculator².

² Dit is berekend met de formule voor steekproef waarvoor de populatie eindig is met een betrouwbaarheidsmarge van 5%.

Op basis van de uitkomsten hiervan beoogden we de volgende respons:

	Gemeente Zaanstad	Provincie Noord-Holland
Aantal inwoners	156.711	2.853.359
Benodigde omvang steekproef	385	385

Tabel 1.2. – Benodigde steekproefomvang

Bron: CBS Statline, AOM steekproefcalculator

Om respondenten te benaderen zijn twee kanalen gebruikt. Als eerste hebben we de vragenlijst verspreid onder het Zaanpanel van de gemeente Zaanstad, met behulp van de afdeling Onderzoek & Statistiek van de gemeente. 1270 deelnemers aan het Zaanpanel hebben de vragenlijst ingevuld. Om te zorgen voor meer diversiteit onder de respondenten hebben we vervolgens de vragenlijst verspreid via de Facebookpagina van de gemeente Zaanstad, dit leverde nog 99 respondenten op. Het totaal aantal respondenten komt daarmee op 1369. De vragenlijst is uitgezet via een online tool (QuestionPro) en vervolgens geanalyseerd in SPSS.

1.6. LEESWIJZER

In het hoofdstuk 2 gaan we nader in op de onderzoekspopulatie. Vervolgens besteden we in hoofdstuk 3 aandacht aan de daadwerkelijke meldingsbereidheid. In hoofdstuk 4 kijken we naar de inschatting van de eigen meldingsbereidheid van inwoners, oftewel het meldpotentieel. In hoofdstuk 5 formuleren we aanknopingspunten voor beleid. Hoofdstuk 6 bevat een slotwoord.

2. ONDERZOEKSPOPULATIE

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de omvang en kenmerken van de onderzoekspopulatie. Tevens kijken we hoe deze zich verhoudt tot de populatie in Zaanstad en Noord-Holland. Dit doen we om te kunnen zeggen in hoeverre de onderzoekspopulatie representatief is voor de bevolking populatie.

2.1. ALGEMENE KENMERKEN

Zoals gezegd hebben 1.369 respondenten de vragenlijst ingevuld. Niet alle respondenten hebben de hele vragenlijst ingevuld, waardoor het aantal respondenten per vraag kan verschillen. Het aantal respondenten staat daarom ook telkens per vraag vermeld. In de vragenlijst hebben we gevraagd naar een aantal achtergrondkenmerken. Dit zijn: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, dagbesteding en drugsgebruik. Hieronder lichten we aan de hand van deze kenmerken de onderzoeksgroep toe.

GESLACHT EN LEEFTIJD

Het merendeel van de respondenten is man (55%). Daarnaast geeft 0,8% aan liever niet te zeggen van welke geslacht ze zijn. De leeftijd van de respondenten varieert van 18 tot 87 jaar. De grootste leeftijdscategorie is 46 tot 65 jaar met 50% (n= 589) respondenten, gevolgd door personen boven de 65 jaar (32%).

OPLEIDINGSNIVEAU EN WERK

De respondenten is gevraagd naar hun hoogst afgeronde opleiding. De meeste van hen zijn hoogopgeleid en hebben een hbo (25,5%) of wo-opleiding (25,5%), gevolgd door respondenten met een middelbaar opleidingsniveau (35%). Iets meer dan de helft van de respondenten geeft aan in loondienst of zelfstandige te zijn (53%), gevolgd door respondenten die met (pre)pensioen zijn (32%). Het aantal ondernemers met personeel (2%), werklozen (2%) arbeidsongeschikten (4%) en studenten is laag (1%).

MIDDELENGEBRUIK

Aan de respondent is gevraagd of ze het afgelopen jaar zelf weleens drugs hebben gebruikt. Als het gaat om softdrugs, zoals wiet en hasj, geeft 4% aan dit weleens gebruikt te hebben. Cocaïne, amfetamine en/of XTC is weleens gebruikt door 2% van de respondenten. Twee respondenten (0,2%) geven aan ketamine gebruikt te hebben. In de

open antwoorden geven acht respondenten aan dat ze alcohol gebruiken bij de toelichting op de antwoordcategorie 'anders, namelijk'.

2.2. ONDERZOEKSPOPULATIE T.O.V. DE BEVOLKING VAN ZAASTAD EN NOORD-HOLLAND

De gemeente Zaanstad bestaat uit acht kernen: Assendelft, Koog aan de Zaan, Krommenie, Westknollendam, Westzaan, Wormerveer, Zaandam en Zandijk. Op 1 januari 2020 is het inwonersaantal van Zaanstad 156.711 (Alle cijfers, z.d.). We hebben gekeken hoe de onderzoekspopulatie zich verhoudt tot de bevolking van Zaanstad om een inschatting te maken van de representativiteit. We hebben hiervoor gekeken naar drie populatiekenmerken: geslacht, leeftijd en opleidingsniveau.

In tabel 2.1. is te zien hoe de kenmerken van de onderzoekspopulatie zich verhoudt tot de gehele populatie van de gemeente Zaanstad en Noord-Holland. Hieruit is af te lezen dat de onderzoekspopulatie meer mannen telt, en relatief meer mensen boven de 45 jaar. Daarnaast is in de tabel af te lezen dat de onderzoekspopulatie een hoger percentage hoogopgeleiden heeft (51%). Dit geldt zowel in relatie tot de gemeente Zaanstad (24%) als in relatie tot de provincie Noord-Holland (36%).

	Onderzoekspopulatie (n=1.296)	Gemeente Zaanstad (n=155.885)	Provincie Noord- Holland (n=2.853.3590)	Nederland (n=17.282.163)
Mannen	55%	49,5%	49,4%	49,7%
Vrouwen	45%	50,5%	50,6%	50,3%
Wil ik liever niet zeggen	0,8%	-	-	-
15 tot 25 jaar	0,9%	11,6%	11,7%	12,3%
25 tot 45 jaar	17,5%	25,6%	27,2%	24,6%
45 tot 65 jaar	50%	28,1%	27,4%	28%
65 jaar en ouder	31,7%	18,1%	17,8%	19,2%
Laag	14,2%	30,7%	26,9%	28,4%
Middelbaar	34,8%	42,7%	36,6%	39,2%
Hoog	51%	23,9%	35,7%	30,9%
Onbekend	-	2,6%	1,6%	1,4%

Tabel 2.1. – Onderzoekspopulatie t.o.v. bevolkingspopulatie³

Bron: Databank Noord-Holland in cijfers, jaar 2019, CBS, 2018, CBS Statline, 2018.

³ De categorisering van het type onderwijs (laag, middelbaar, hoog) wijkt iets af van de CBS categorisering, omdat wij geen onderscheid hebben gemaakt tussen MBO vormen en het aantal jaren middelbare school onderwijs.

3. MELDINGSBEREIDHEID

In dit hoofdstuk gaat het over de meldingsbereidheid. Hiermee bedoelen we het percentage respondenten dat kennis of vermoeden heeft van een drugsproductielocatie en dit vervolgens heeft gemeld bij de overheid. Het merendeel (72%) van de respondenten die kennis of een vermoeden heeft gehad van een drugsproductielocatie heeft hiervan geen melding gemaakt.

Hieronder bespreken we de bevindingen uitgesplitst naar hennepkwekerijen en drugslabs. In dit hoofdstuk komen ook de meldingen bij Meld Misdaad Anoniem aan bod.

3.1. MELDINGSBEREIDHEID HENNEPKWEKERIJEN

In totaal hebben 330 (24%) respondenten weleens vermoeden of kennis gehad van een hennepkwekerij en 28% hiervan geeft aan daadwerkelijk een melding te hebben gemaakt. De meeste respondenten hebben één keer melding gemaakt van een hennepkwekerij (56% van de mensen die de afgelopen 12 maanden hebben gemeld), twee derde van de melders heeft dit twee keer gedaan in de afgelopen 12 maanden, en 11% heeft dit drie keer of meer gedaan.

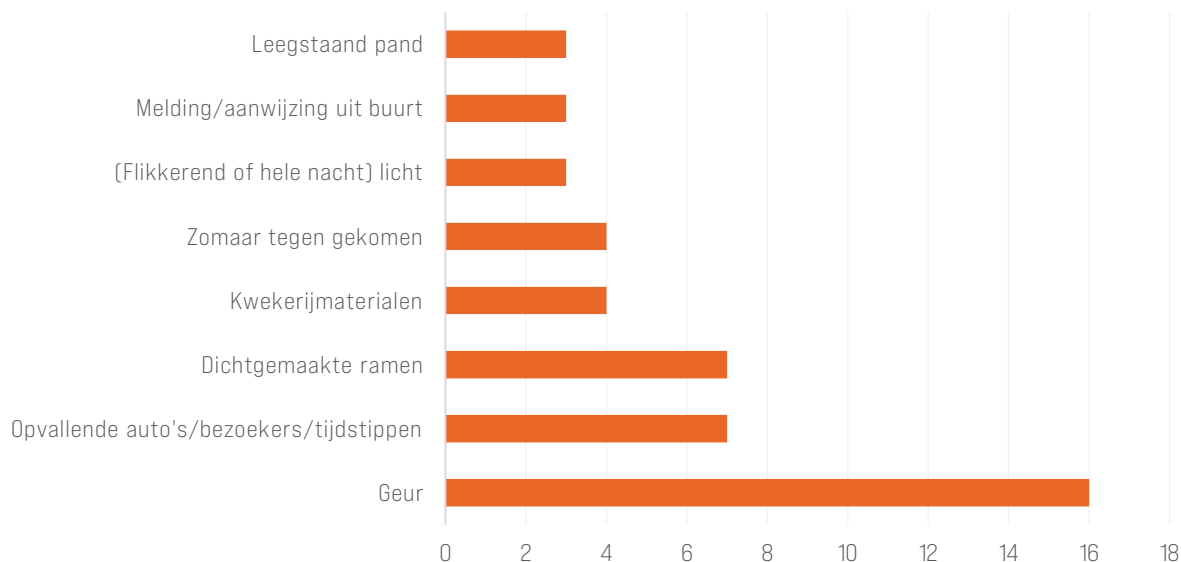
Van het totale aantal respondenten geeft 7% aan weleens melding gemaakt te hebben van een hennepkwekerij en 3% van het totale aantal respondenten geeft aan dat dit in de afgelopen 12 maanden was.

MELDEN VIA WELK KANAAL

Bijna de helft van de melders heeft zijn melding bij de politie gedaan: voornamelijk via 0900-8844 (33%), gevolgd door bij de balie of op straat (13%). Het tweede meest gebruikte meldkanaal is Meld Misdaad Anoniem: 23% van de melders heeft hier gebruik van gemaakt. Slechts 5% heeft de melding gedaan bij de gemeente. De 21 respondenten die aangeven via een overig kanaal gemeld te hebben, geven aan gemeld te hebben bij de Belastingdienst, woningbouwverenigingen, Riagg, energiebedrijf of de burgemeester.

VERMOEDEN OF ZEKERHEID?

Aan de respondenten is gevraagd of ze een vermoeden hadden, of dat ze zeker wisten dat er een hennepkwekerij was toen ze een melding maakten. Bijna de helft van de respondenten geeft aan dat ze het zeker wisten (48%), de overige respondenten hadden een vermoeden (52%).

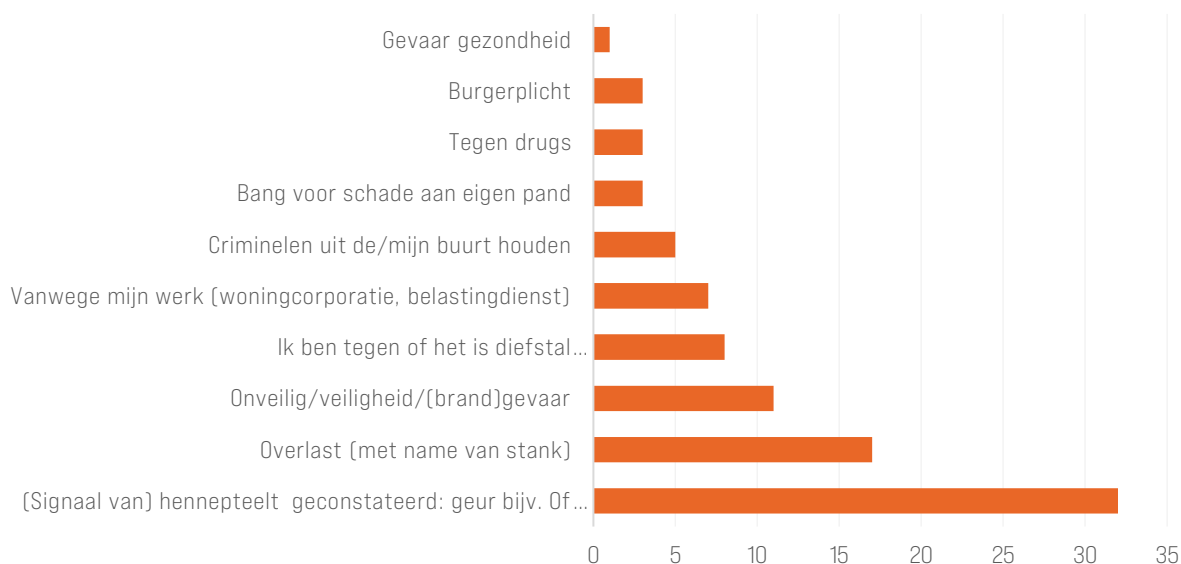
Figuur 3.1. – Meest genoemde aanleidingen vermoeden hennepkwekerij [aantallen], N=47

Figuur 3.1. geeft de meest genoemde aanleidingen weer. Deze tabel is gebaseerd op categorisatie van de open antwoorden van de respondenten. In de tabel is een veelvoud aan signalen te vinden die volgens de respondenten duiden op een hennepkwekerij. Verreweg de meest genoemde reden is 'geur' (n=17), gevolgd door 'opvallende auto's/bezoekers/tijdstippen' (n=7) en 'dichtgemaakte ramen' (n=7).

'De ramen waren altijd geblindeerd, er werd in de late uren gestofzuigd, de 'bewoner' werd zenuwachtig toen ik hem een keer aansprak waarom hij er zo weinig was, er stonden steeds 'vreemde' auto's voor de deur.'

REDEN VAN MELDEN

Tot slot is de respondenten gevraagd naar hun beweegredenen om te melden. Dit is een open antwoord vraag waarvan de antwoorden zijn gecategoriseerd. Figuur 3.2. geeft een overzicht van de verschillende beweegredenen. De meest genoemde reden is dat mensen het geconstateerd hebben (n=32), zonder dat hier een achterliggende reden is genoemd (bijvoorbeeld omdat het gevaarlijk is). Overlast (n=17) en veiligheid (n=11) zijn daarna de meest genoemde redenen.

Figuur 3.2. – Beweegredenen om een hennepkwekerij te melden (aantallen), N=90

'Brandgevaar hoort niet thuis in een huis'

'Om die op te rollen en criminelen uit de buurt te houden'

'Omdat het illegaal is en een taak van ons allemaal om hier wat tegen te doen'

3.2. MELDINGSBEREIDHEID DRUGSLABS

Drugslabs worden in vergelijking met hennepkwekerijen een stuk minder gesignaleerd, het percentage meldingsbereidheid is echter bijna net zo hoog als van hennepkwekerijen. Van de 40 respondenten die aangeven weleens vermoeden of kennis te hebben gehad van een drugslab, heeft 25% daadwerkelijk een melding gedaan. Van het totaalaantal respondenten geeft 0,7% (n=10) aan weleens melding gemaakt te hebben van een drugslab. Bij slechts twee respondenten was dit de laatste melding die ze hebben gedaan. Hiervan heeft 1 respondent de vragenlijst niet verder ingevuld, waardoor we slechts 1 respondent verder konden uitvragen.

Kenmerken melding

Deze respondent heeft melding gemaakt via 112 en heeft taangegeven dat er sprake was een vermoeden op basis van de geur van anijs 'vanuit een kleine loods op een industrieterrein'

3.3. MELDINGEN BIJ MELD MISDAAD ANONIEM

Ter aanvulling op bovenstaande cijfers is gekeken hoeveel meldingen Meld Misdaad Anoniem binnenkrijgt voor de eenheid Noord-Holland en de gemeente Zaanstad over drugsproductielocaties. Deze cijfers geven een indicatie van de meldingsbereidheid en bij de eenmeting kunnen we nagaan in hoeverre hierin een ontwikkeling heeft plaatsgevonden.

In tabel 3.1. is af te lezen dat zowel in Noord-Holland als de gemeente Zaanstad het aantal meldingen over hennepkwekerijen in 2019 is afgenomen ten opzichte van 2017 (respectievelijk met 15% en 8%). Wanneer we kijken naar drugslabs is juist een toename te zien. Ten opzichte van 2017 is het aantal gemelde drugslabs in Noord-Holland in 2019 met 300% toegenomen. Ook in de gemeente Zaanstad is het aantal drugslabs toegenomen: van 1 in 2017 naar 3 in 2019.

Meldingen Noord-Holland	2017	2018	2019
Hennepkwekerij	456	383	396
Drugslabs	7	15	21
Drugsafval	1	0	2

Meldingen Zaanstad	2017	2018	2019
Hennep	65	53	53
Drugslab	1	2	3
Drugsafval	0	0	0

Tabel 3.1. – Drugsproductielocaties bij Meld Misdaad Anoniem

Bron: Meld Misdaad Anoniem

4. MELDPOTENTIEEL

Het meldpotentieel bestaat uit mensen die nog geen melding hebben gemaakt, maar die dat in potentie wel kunnen gaan doen. We hebben in dit onderzoek twee groepen geïdentificeerd die dit meldpotentieel vormen. De eerste groep is in hoofdstuk 3 reeds aan bod gekomen. Dit zijn de mensen die wel een vermoeden of kennis hebben gehad, maar vervolgens geen melding hebben gemaakt. De tweede groep zijn mensen die nog nooit vermoedens of kennis van hebben gehad van een hennepkwekerij of drugsproductielocatie. Om meer inzicht te krijgen in het meldpotentieel hebben we onderzocht waarom mensen (nog) geen melding hebben gedaan, en of ze denken dit in theorie wel te doen.

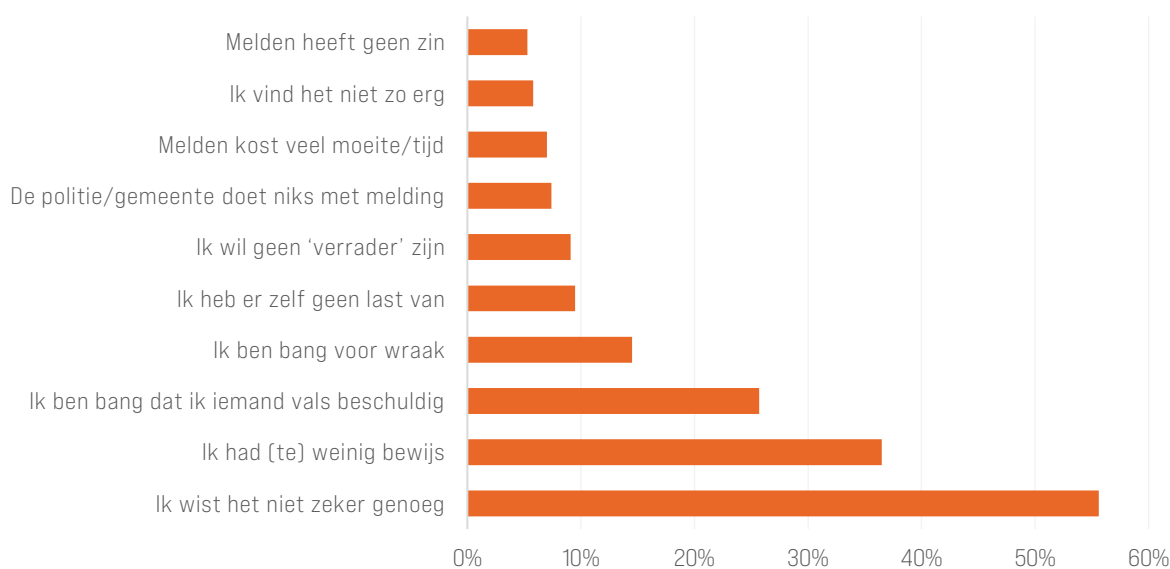
4.1. WEL VERMOEDEN, NIET GEMELD

Tabel 4.1. geeft een overzicht van de respondenten die geen melding hebben gedaan, maar wel vermoeden of kennis hebben gehad van een drugsproductielocatie. Hieruit blijkt dat 19% van de respondenten weleens een vermoeden of kennis heeft gehad van een drugsproductielocatie, maar dit toch nooit gemeld heeft. Het merendeel van de vermoedens betreft een hennepkwekerij.

	Aantal respondenten	Percentage
Ja, van een hennepkwekerij	211	16,6%
Ja, van een drugslab	4	0,4%
Ja, van beide	26	2%
N.v.t.	1.030	81%
Totaal	1.272	100%

Tabel 4.1. – Wel vermoeden, geen melding, N=1.272

Respondenten benoemen meerdere redenen waarom ze geen melding hebben gedaan, waarvan figuur 4.1 de vooraf gegeven antwoordcategorieën weergeeft. De meest genoemde redenen zijn dat mensen het niet zeker genoeg wisten (56%) of te weinig bewijs hadden (37%). Deze bevinding sluit aan bij de eerdergenoemde pilotstudies (Broekhuizen e.a., 2018, Broekhuizen en Mehlbaum, 2019, Broekhuizen en Mehlbaum, 2020) waaruit blijkt dat ‘het niet zeker weten’ een belangrijke reden is voor burgers om geen melding te maken. Verder scoort de angst om iemand vals te beschuldigen hoog (26%). Angst speelt ook een rol: bijna 15% is bang voor wraak.

Figuur 4.1. – Redenen om niet te melden (percentages), N=241

Buiten de vooraf gegeven antwoordopties noemen respondenten nog een aantal redenen om niet te melden. Deze reacties zijn gecategoriseerd en in tabel 4.2. weergegeven. Het meest genoemd is de verwachting dat iemand anders al een melding heeft gemaakt. Daarnaast is er een groepje respondenten dat elders of via hun werk heeft gemeld. Bijvoorbeeld, omdat ze bij een woningbouwvereniging werken of bij de politie.

	Aantal	Percentage
Iemand anders had de melding al gedaan (denk ik)	15	6,2%
Elders gemeld/het is mijn werk	6	2,5%
Ik wist niet waar te melden	5	2,0%
Niet willen melden (zelf baat bij, beleid is hypocriet et cetera)	4	1,7%
Ik kwam er te laat achter	4	1,7%

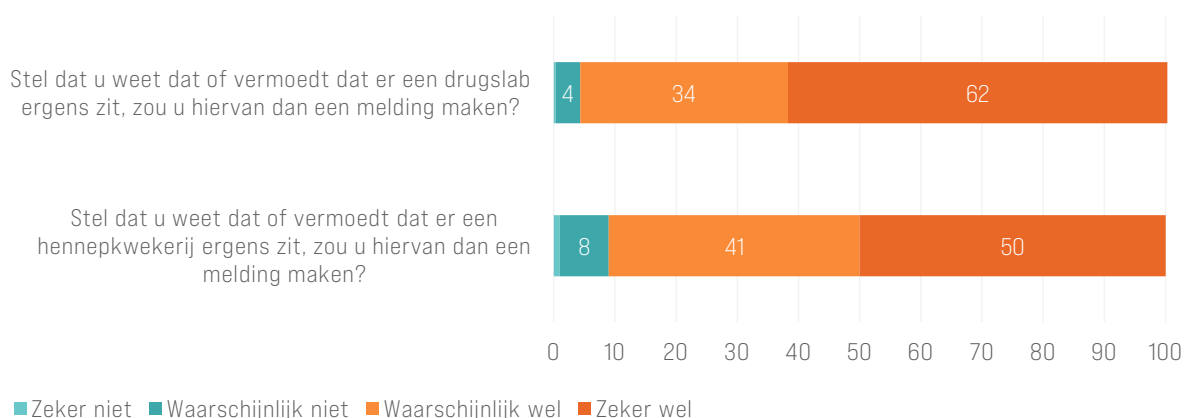
Tabel 4.2. – Redenen om niet te melden – open antwoorden, N=241

Aanvullend hebben we gekeken of er achtergrondkenmerken, zoals leeftijd, geslacht of opleidingsniveau zijn die van invloed zijn op de mate van bereidheid om te melden. We hebben hier echter geen duidelijke verbanden aangetroffen. ⁴

4.2. INSCHATTING MELDINGSBEREIDHEID

De tweede groep burgers met meldpotentieel zijn de mensen die nog nooit gemeld hebben en hier ook nog nooit een vermoeden van hebben gehad. Aan deze groep is gevraagd wat zij *denken* dat zij zouden doen als de situatie zicht voordoet.

Figuur 4.2. laat zien dat de meeste respondenten denken dat zij waarschijnlijk of zeker een melding van een hennepkwekerij zouden maken (bij elkaar 91%). De overige 9% denkt dit (waarschijnlijk) niet te doen. Bij drugslabs ligt het percentage van de mensen die zeker of waarschijnlijk een melding maken nog iets hoger, 96% van de respondenten geeft aan dit te doen. Slechts 4% van de respondenten geeft aan dit (waarschijnlijk) niet te doen.

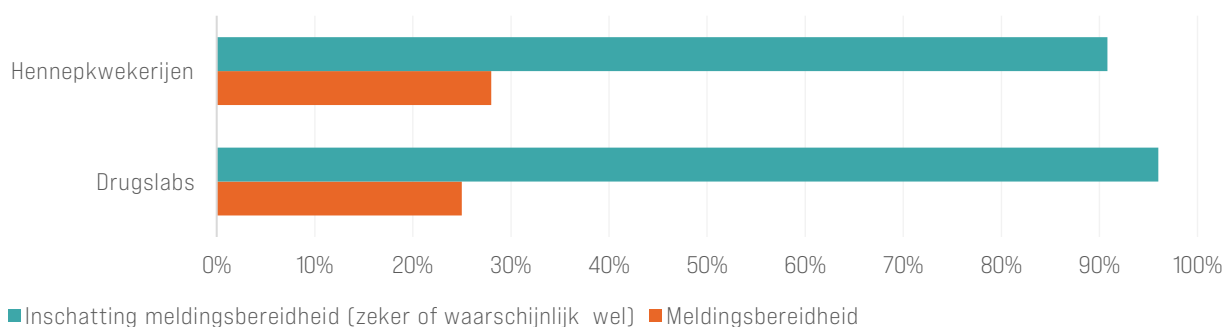

Figuur 4.2. – Inschatting meldingsbereidheid, N=1021

⁴We hebben dit getoetst door middel van Chi2 toetsen.

4.3. FEITELIJKE MELDINGSBEREIDHEID VERSUS INSCHATTING VAN MELDINGSBEREIDHEID

Uit de analyse blijkt dat er een verschil zit tussen de inschatting die inwoners maken van hun meldingsbereidheid en de daadwerkelijke meldingsbereidheid. Figuur 4.2. laat zien dat 91% van de respondenten inschat 'zeker of waarschijnlijk wel' een melding te maken van een hennepkwekerij, waar de feitelijke meldingsbereidheid slechts 28% is. Voor drugslabs geldt dat de inschatting van meldingsbereidheid 96% is, terwijl de feitelijke meldingsbereidheid 25% is. Blijkbaar handelen mensen anders, wanneer ze daadwerkelijk geconfronteerd worden met (signalen van) een drugsproductielocatie dan ze zelf inschatten.⁵

Figuur 4.3. – Meldingsbereidheid versus inschatting meldingsbereidheid, N= 1025 (hennepkwekerijen) en N-1021 (drugslabs)

⁵ Deze bevindingen sluiten aan bij eerder onderzoek van Broekhuizen e.a. (2018), waarbij tussen de 63% (hennepsteelt) en 79% (maken harddrugs) de intentie aangaf te melden, maar slechts 34% (hennepsteelt) en 35% (maken harddrugs) dit daadwerkelijk had gedaan n.a.v. vermoeden.

5. AANKNOPINGSPUNTEN BELEID

In de voorgaande hoofdstukken hebben we gezien dat er nog verbetering mogelijk is in de meldingsbereidheid bij mensen die wel kennis of vermoeden hebben van een drugsproductielocatie, maar hier geen melding van hebben gedaan. Tevens is er verbetering mogelijk bij mensen die nog nooit een drugsproductielocatie hebben waargenomen.

In hoofdstuk 1 hebben we een aantal factoren of mechanismen genoemd die - op basis van eerder onderzoek - van invloed zijn op de meldingsbereidheid van burger.⁶ Dit zijn:

- Kennis van signalen
- Zekerheid en bewijs over daderschap
- Perceptie van de ernst van de problematiek
- Kennis over en geloven in (anoniem) melden.
- Vertrouwen in het optreden van de overheid

Deze mechanismen bieden aanknopingspunten voor beleidsvorming en het inzetten van interventies om de meldingsbereidheid te verhogen. In dit hoofdstuk beschrijven we de huidige stand van zaken op deze factoren en geven we aan waar verbetering mogelijk is.

5.1. HERKENNEN VAN SIGNALLEN

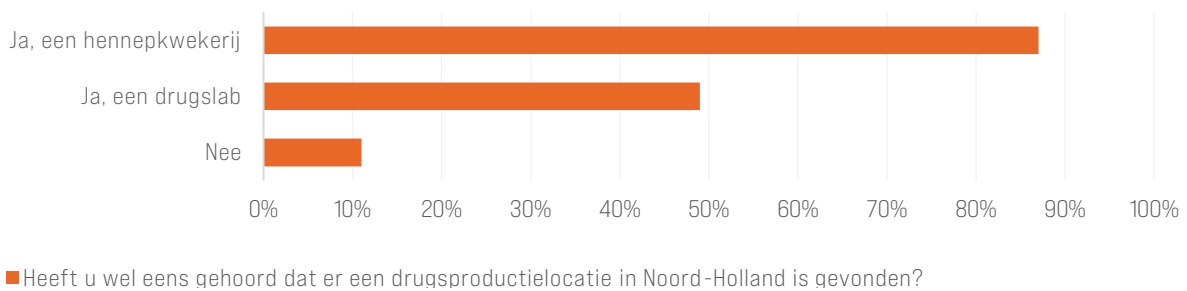
Hoewel de meeste mensen wel weten dat er weleens hennepkwekerijen zijn aangetroffen in Noord-Holland (87%), weet bijna de helft van de mensen niet dat in Noord-Holland ook drugslabs zijn gevonden (49%). Ongeveer 10% wist überhaupt niet dat er weleens drugsproductielocaties in Noord-Holland zijn aangetroffen. Figuur 5.1. geeft een overzicht van de antwoorden.

De vragenlijst is afgesloten met een open vraag: 'Heeft u een advies voor de overheid voor het aanpakken van drugsproductielocaties, zoals drugslabs en hennepkwekerijen?' Een van de meeste genoemde adviezen van respondenten is dat zij meer informatie willen

⁶ Voor dit onderzoek hebben we deze analyses herhaald en dit heeft bevestigd dat deze factoren invloed hebben op de meldingsbereidheid.

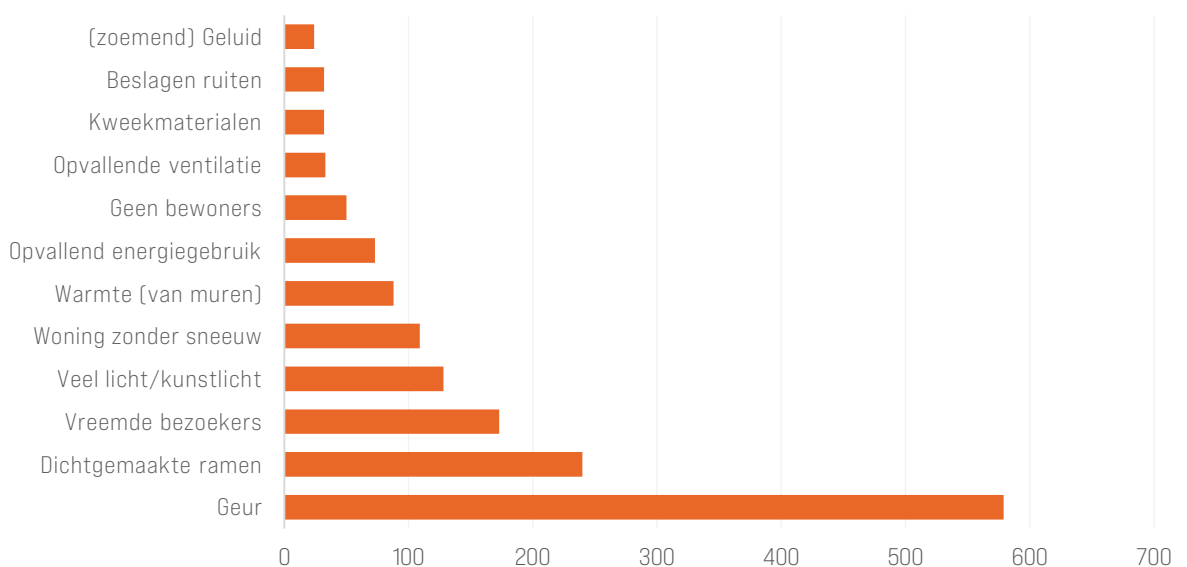
over hoe ze drugsproductielocaties kunnen herkennen, in het bijzonder drugslabs. Dat dit een belangrijk aandachtspunt is blijkt ook elders in de vragenlijst.

Aan alle respondenten is ook gevraagd of zij weten hoe ze een drugsproductielocatie kunnen herkennen. Uit de antwoorden blijkt dat hier nog veel in te verbeteren valt. Zo geeft 44% van de respondenten aan dat ze niet weten hoe ze een hennepkwekerij kunnen herkennen, en 81% van de respondenten geeft aan dat ze niet weten hoe ze een drugslab kunnen herkennen.

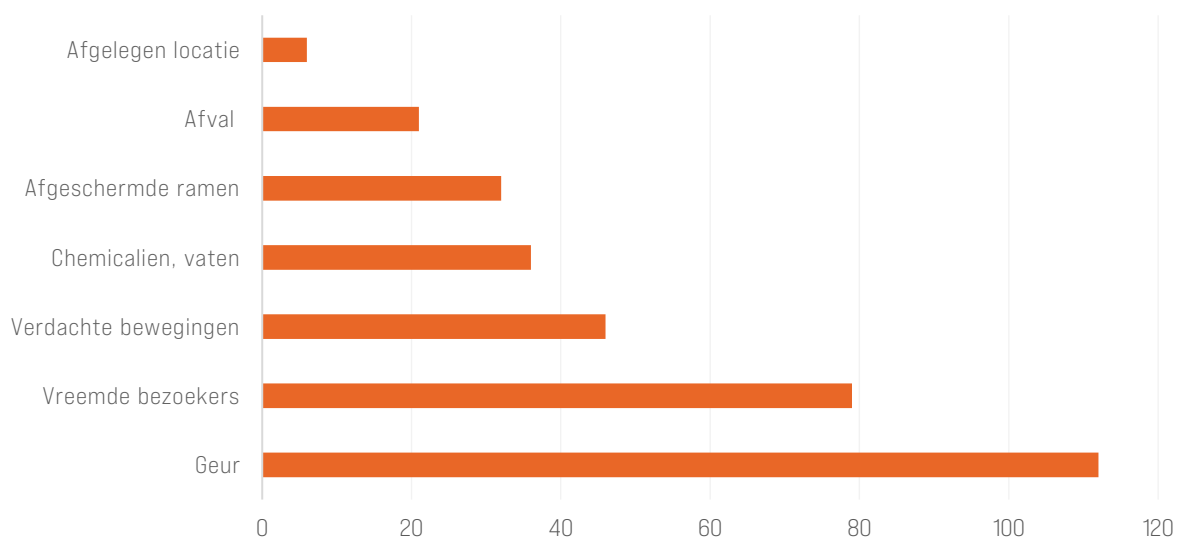
Figuur 5.1. – Bekendheid met drugsproductielocaties in Noord-Holland, N=1372, meerdere antwoorden mogelijk.

Bij de respondenten die wel wisten hoe ze een drugslab of een hennepkwekerij konden herkennen is gevraagd, hoe je dit dan kan doen. Op deze wijze kunnen we uitspraken doen over het kennisniveau van de respondenten en aanknopingspunten om dit te verbeteren. De respondenten konden een open antwoord invullen, deze zijn vervolgens gecategoriseerd. Figuur 5.2. geeft een overzicht van de antwoorden. In deze figuur is te zien dat de geur van hennep verreweg het meest genoemde signaal is dat bewoners herkennen. Daarnaast herkennen ze nog een veelvoud aan andere signalen, zoals afgeschermd of afgeplakte ramen, vreemde bezoekers/gekke tijdstippen/veel bewegingen en veel kunstlicht. In de categorie 'overig' (niet in de figuur) noemen respondenten ook nog bewaking door camera en hond of een zichtbaar ventilatiesysteem of ontluchtingslang. De genoemde signalen komen overeen met de signalen uit de folder 'Hennepkwekerijen & Drugslabs. Help ze uw buurt uit!' van de Nationale Politie (z.d.).

Figuur 5.2. – Signalen van hennepkwekerijen volgens respondenten, aantallen, (N=1380) meerdere antwoorden mogelijk

Het aandeel respondenten dat signalen kan noemen om een drugslab te herkennen ligt een stuk lager. De signalen die respondenten noemen, kloppen wel. Figuur 5.3. geeft een overzicht van deze door respondenten genoemde signalen. Geur is hier het meest genoemde signaal, waarbij respondenten aangeven dat ze hiermee een anijsachtige of zoete geur bedoelen. Ook deze signalen komen overeen met door de politie benoemde signalen.

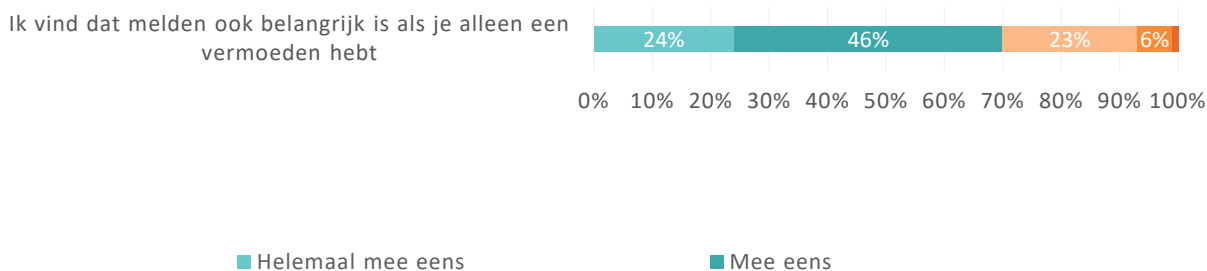
Figuur 5.3. - Signalen van drugslabs volgens respondenten, aantallen, (N=1380)) meerdere antwoorden mogelijk

Advies

Leer inwoners hoe ze signalen van drugsproductielocaties, vooral van drugslabs, kunnen herkennen.

5.2. ZEKERHEID EN BEWIJS DADERSCHAP

In paragraaf 4.1. is reeds aan bod gekomen dat de meest genoemde reden om niet te melden bij een vermoeden is dat mensen vinden dat ze (te) weinig bewijs hebben en/of het niet zeker genoeg weten. Figuur 5.4. laat zien dat 70% van de respondenten het (helemaal) eens is met de stelling dat melden ook belangrijk is als je alleen een vermoeden hebt. Een vrij grote groep van 23% weet niet zo goed wat ze hiervan vinden en is het er niet mee eens, niet mee oneens.

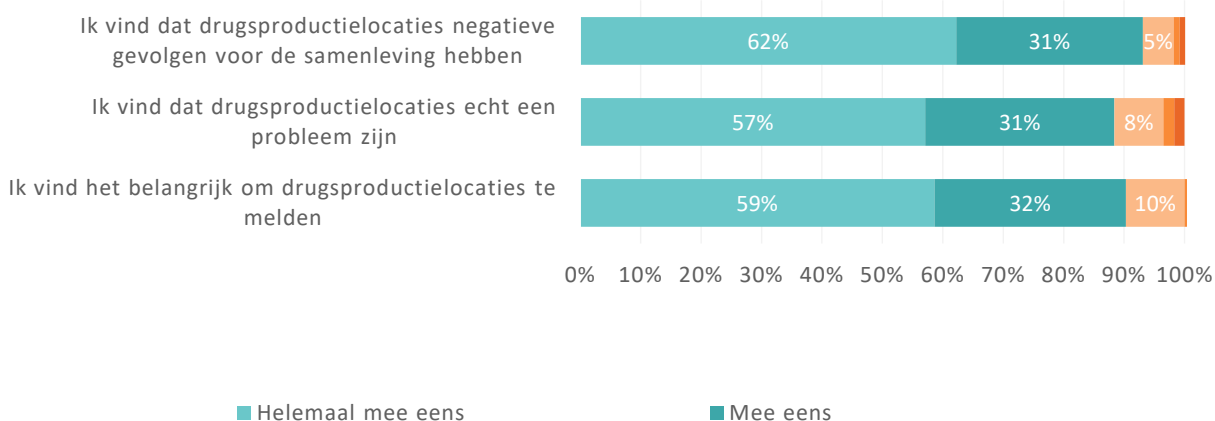
Figuur 5.4. – Zekerheid en bewijs daderschap, N=1302

Advies

Communiceer dat het ook belangrijk is om te melden, wanneer je het niet zeker weet. Hiervoor is het van belang te communiceren dat de politie een melding eerst nader gaat onderzoeken en niet meteen tot aanhouding overgaat.

5.3. PERCEPTIE OVER DE ERNST VAN DE PROBLEMATIEK

Of burgers daadwerkelijk overgaan tot melden bij vermoedens of kennis van drugsproductielocaties is onder andere afhankelijk van hoe belangrijk zij dit vinden. Om dit te meten hebben we de respondenten een drietal stellingen voorgelegd. Figuur 5.5. laat zien dat de respondenten hier hoog op scoren; een overgrote meerderheid is het er (helemaal) mee eens dat melden belangrijk is en dat drugsproductielocaties problematisch zijn voor de samenleving. We merken hierbij op dat deelnemers aan een burgerpanel, zoals het Zaanpanel, waarschijnlijk in de categorie ‘brave burgers’ vallen met een positieve(re) basishouding naar de overheid.

Figuur 5.5. – Perceptie van de ernst, N=1311, N=1315, N=1319

VERSCHIL HENNEPKWEKERIJEN EN DRUGSLABS

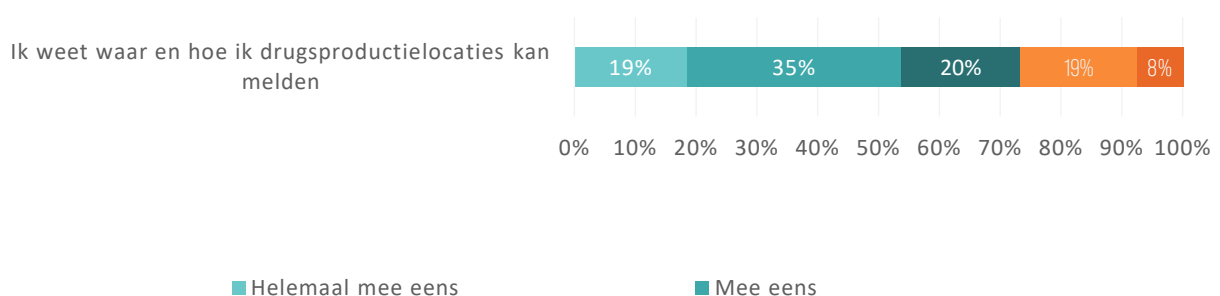
Bij de open vragen antwoorden sommige respondenten dat zij een wezenlijk verschil zien tussen hennepkwekerijen en drugslabs. Zo zeggen meerdere respondenten voor legalisering van hennepkwekerijen te zijn, maar slechts een enkeling is voor de legalisering van harddrugs. Een respondent: 'Ik ben voor het gebruik van hennep [...]. Drugslabs moeten keihard aangepakt worden, alleen al het afval wat meestal gewoon in de natuur gedumpt wordt'. In eerder onderzoek is dit verschil ook naar voren gekomen (Broekhuizen e.a., 2018). Wanneer we kijken naar de inschatting van de meldingsbereidheid, dan zien we dat respondenten vaker inschatten dat ze een drugslab melden dan een hennepkwekerij (96% versus 91%). Echter, de daadwerkelijke meldingsbereidheid ligt voor hennepkwekerijen zelfs ietsje hoger (28%), dan voor drugslabs (25%).

Advies

Respondenten lijken zich voldoende bewust van de ernst van de problematiek. Echter, dit hoeft niet te gelden voor alle inwoners van Zaanstad.

5.4. KENNIS OVER EN GELOVEN IN (ANONIEM) MELDEN

Een andere belangrijke factor is of burgers weten waar, hoe en wanneer ze melding kunnen maken van een drugsproductielocaties. Figuur 5.6. laat zien dat op dit punt nog winst te behalen is. Slechts 54% geeft aan te weten waar en hoe je een melding van een drugsproductielocatie kan maken.

Figuur 5.6. – Kennis over het melden, N=1308

Het gebrek aan kennis over hoe en waar te melden, komt ook terug in de open antwoorden. Respondenten geven dan ook als advies dat duidelijker moet zijn waar een melding gedaan kan worden en wijzen op het belang van een anonieme mogelijkheid 'een kliklijn' of een anoniem meldformulier op internet.

Advies

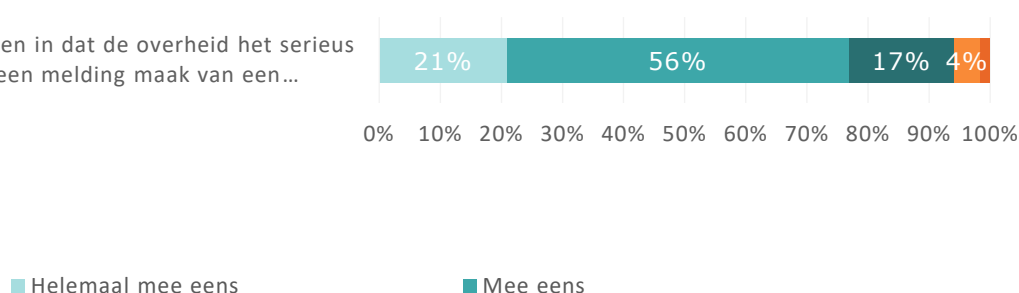
Informeer inwoners over de verschillende mogelijkheden om een melding te doen, en dat bij MMA de anonimiteit gewaarborgd is.

5.5. VERTROUWEN IN DE OVERHEID

Tot slot is gevraagd of de respondenten er vertrouwen in hebben dat de overheid hun meldingen serieus neemt, zie figuur 5.7. Voor 77% van de respondenten is dit het geval. Een groep van 17% respondenten geeft aan het hier niet mee eens, noch mee oneens te zijn. En 6% geeft aan dat zij hier geen vertrouwen in hebben. Bij ongeveer een kwart van de mensen is dus nog een positieve verandering mogelijk.

'Drie keer een melding gedaan van het reëel vermoeden van een hennepkwekerij. Drie keer niet serieus genomen. Pas toen een agent, die voor een andere regio werkt, belde: was de politie snel ter plaatse maar toen net te laat.'

Ik heb er vertrouwen in dat de overheid het serieus neemt als ik een melding maak van een...

Figuur 5.7. – Vertrouwen dat een melding serieus genomen wordt, N=1308

TERUGKOPPELING EN COMMUNICATIE NAAR DE BUURT

In de open antwoorden van de afsluitende vraag geven respondenten verschillende voorbeelden van meldingen waar in hun ogen niks mee is gedaan, of niet snel genoeg, en spreken ze hun onvrede hierover uit. Een andere categorie adviezen van respondenten richt zich op de communicatie naar de buurt, nadat een pand gesloten is of een drugsproductielocatie is aangetroffen. Respondenten willen graag weten wat zich in hun

buurt heeft plaatsgevonden, maar uiten ook onvrede over stigmatisering en een verloederende uitstraling van door de burgemeester gesloten panden. Daarentegen zijn er meerdere respondenten die zich positief uitspreken over de huidige aanpak van drugsproductielocaties in Zaanstad en de rol van de burgemeester hierin.

Advies

Informeert inwoners over wat er gebeurt als er een melding binnenkomt en koppel zoveel mogelijk terug over genomen acties. Als een persoonlijke terugkoppeling niet mogelijk is, kijk dan naar mogelijkheden voor een meer algemenere terugkoppeling.

6. TOT SLOT

De opmars van synthetische drugslocaties in Nederland wordt steeds meer zichtbaar. Waar voorheen veel mensen dit nog beschouwden als een typisch Brabants probleem, kent elke regio inmiddels wel voorbeelden van aangetroffen drugslabs. Ook Noord-Holland heeft hiermee te maken en de laatste jaren is deze problematiek steeds zichtbaarder geworden. De aanwezigheid van drugslabs is niet zonder gevolg voor de omgeving. Drugsproductie creëert afval, wat leidt tot drugsdumpingen en -lozingen in bossen, gierkelders, maar ook in woonwijken. De chemische processen in een drugslab leiden regelmatig tot een explosie en brand, soms met dodelijk gevolg voor de aanwezige brouwers. Bij hennepwekerijen is tevens sprake van brandgevaar.

De extra gelden die Minister Grapperhaus eind 2018 heeft geïnvesteerd in de aanpak van ondermijning, maakt dat overheden extra middelen hebben om dit type problematiek, vaak hardnekkig en slecht zichtbaar, gezamenlijk tegen te gaan. Eén van de focuspunten van de landelijke aanpak is de illegale drugsindustrie, inclusief drugslabs en hennepsteelt (Rijksoverheid, 16 november 2018). In Noord-Holland heeft dit geleid tot het Project Productieplaatsen Drugs in Noord-Holland als onderdeel van het programma Aanpak Ondermijning Noord-Holland.

Dat er binnen dit project aandacht besteed wordt aan het verhogen van de meldingsbereidheid is niet verwonderlijk. Meldingen van burgers bij de politie, MMA of de gemeente, vormen doorgaans het startpunt van nader onderzoek – al kunnen professionals natuurlijk ook (signalen van) drugsproductielocaties melden. De geplande campagne NH Drugs Alert kan in potentie het aantal meldingen doen toenemen, en daarmee is een belangrijke eerste stap gezet om drugsproductielocaties in de regio tegen te gaan.

Uit gegevens van MMA blijkt dat Noord-Holland momenteel op plek 7 staat als het gaat om het aantal meldingen per 10.000 inwoners per eenheid (persoonlijke communicatie, 2 juni 2020). Wanneer gekeken wordt naar het aantal ontdekte hennepwekerijen en drugslabs, dan wordt ongeveer 9% van de locaties in Noord-Holland aangetroffen. Of deze cijfers een afspiegeling zijn van de daadwerkelijk aanwezige drugsproductielocaties, of dat sprake is van een lage meldingsbereidheid is op basis van deze data niet te zeggen. Nadere duiding hiervan is echter wel belangrijk, omdat dit iets zegt over welke winst er te behalen valt door initiatieven gericht op het vergroten van de meldingsbereidheid.

Naast uitspraken over het effect van de campagne na afloop, kunnen we met de onderhavige nulmeting ook iets zeggen over het meldpotentieel en de factoren die hierbij meespelen. In de voorgaande hoofdstukken hebben we gezien dat er in Noord-Holland nog winst te behalen is. Ongeveer een kwart van de respondenten die vermoedens of kennis heeft maakt een melding, ook al schatten respondenten hun theoretische

meldingsbereidheid (de inschatting) veel hoger in. Ook bij respondenten die tot dusver nog nooit vermoedens hebben gehad, is nog potentie om te groeien. Zo geven veel respondenten aan dat ze niet weten hoe ze hennepkwekerijen en drugslabs kunnen herkennen, en weten ze vaak niet dat je ook bij een vermoeden een melding kunt maken. Met dit onderzoek beogen we dan ook om niet alleen bij te dragen aan het achteraf in kaart brengen van de effecten, maar tevens om bruikbare input te leveren voor de campagne NH Drugs Alert om drugsproductielocaties in Noord-Holland tegen te gaan.

BRONNEN

Alle cijfers (z.d.) 'Informatie gemeente Zaanstad'. Geraadpleegd via <https://allecijfers.nl/gemeente/zaanstad/>.

Broekhuizen, J., T. Meulenkamp, F. Stoutjesdijk & H. Boutellier (2018). *Ondermijnende criminaliteit en de meldingsbereidheid van burger*. Amersfoort: Bureau Broekhuizen.

Broekhuizen, J. & S. Mehlbaum (2019). *Evaluaties interventies meldingsbereidheid ondermijnende criminaliteit*. Amersfoort: Bureau Broekhuizen.

Broekhuizen, J. & S. Mehlbaum (2020). *Invloed interventies meldingsbereidheid ondermijnende criminaliteit op langere termijn*. Amersfoort: Bureau Broekhuizen.

CBS (2018). *Trends in Nederland 2018*. Geraadpleegd via <https://longreads.cbs.nl/trends18/maatschappij/cijfers/onderwijs/>

Nationale Politie (z.d.) 'Hennepkwekerijen & Drugslabs. Help ze uw buurt uit!' Gedownload via <https://www.politie.nl/binaries/content/assets/politie/algemeen/onderwerpteksten/drugs/folder-hennepkwekerijen-en-drugslabs.pdf>.

Nationale Politie (2020). *ERISSP. Landelijk overzicht Synthetische Drugs 2019*. Nationale Politie.

Politie.nl (2019, 8 april). *Minder hennepkwekerijen ontmanteld*. Geraadpleegd via <https://www.politie.nl/nieuws/2019/april/8/minder-hennepkwekerijen-ontmanteld.html>.

Politie.nl (2020, 19 maart). *Politie ontmanteld minder hennepkwekerijen*. Geraadpleegd via <https://www.politie.nl/nieuws/2020/maart/19/00-politie-ontmantelt-minder-hennepkwekerijen.html>.

<https://www.zaanstad.nl/mozard/!suite05.scherm1070?mNwb=23475&mNwc=1&mArc=0>

M E H L B A U M

O N D E R Z O E K

CRIMINOLOGISCH ONDERZOEK, ADVIES & TRAINING

ADRES WETHOUDER RIJKEBOERWEG 111
1165 NL, HALFWEG

E-MAIL INFO@MEHLBAUMONDERZOEK.NL
ONLINE MEHLBAUMONDERZOEK.NL

KVK 63822180
BTW 001851816B75